

TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNİN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN YÖNETİM YAPISI

M. Cevat YILDIRIM

İl Millî Eğitim Müdürlüğü, İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı, Şanlıurfa.

Özet

Bu çalışmada, “Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Eğitim Sistemlerinin Yönetim Yapıları”nın irdelenmesi amaçlanmıştır. Veriler, alanyazın taramasına dayalı olarak elde edilmiştir. Öncelikle, Türkiye’deki durum incelenmiş daha sonra 2004 yılında Avrupa Birliği’ne üye olan 10 ülkenin eğitim sistemlerinin yönetim yapıları incelenmiştir. Çalışma bulgularına göre, Avrupa Birliği ülkelerinde genel olarak yerel odaklı bir yönetim yapısı egemendir. Yetkilerin çoğu, merkezi yönetimden yerel yönetimlere aktarılmıştır. Okul kurulları, yerel okul kurulları ve bölge eğitim kurulları gibi kurullar önemli bir yere sahiptir. Türkiye’de ise daha çok merkeziyetçi bir yapının egemen olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Avrupa Birliği, merkezi yönetim, yerel yönetim, okul kurulu.

ADMINISTRATION STRUCTURE OF EDUCATION SYSTEMS OF EUROPEAN UNION COUNTRIES AND TURKEY

Abstract

The aim of this study is to examine the administrative structure of education systems of European Union Countries and Turkey. Data were obtained from a result of literature survey. Firstly, the situation in Turkey was examined. Then the administrative structure of education systems of 10 countries, which became a member of European Union in 2004, was examined. According to findings of this study, generally a local focused administrative structure is dominant in EU countries. Most of the authority at central level has been delegated to local administrations. Such boards as school boards, local school boards and regional education boards have an important position. On the other hand, a more centralist structure is said to be dominant in Turkey.

Key Words: European Union, central administration, local administration, school board.

1. Giriş

Avrupa Birliği (AB), 27 üye ülkeden oluşmaktadır (DPT, 2007). AB'ye üye ülkelerin eğitim sistemlerinde kültürel ve tarihsel değerlerden kaynaklanan çeşitli farklılıklar vardır. Fakat bu ülkelerin eğitim sistemlerinde aynı yönde gelişim olduğu da gözlenmektedir (Gülcan, 2005, 31). Eğitim sisteminde ise yönetim yapısının önemli bir işleve sahip olduğu söylenebilir. Her ülkenin kendisine özgü bir eğitim sistemi yönetim yapısı vardır. Ülkelerin eğitim sistemlerinin yönetim yapılarının incelenmesinin örnek bakış açılarının oluşmasına katkı sağlayacağı düşüncesiyle bu çalışmanın yapılmasına karar verilmiştir.

Bu çalışmada, inceleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın kapsamı 2004 yılında AB'ye üye olan 10 ülke ile sınırlandırılmıştır (AB, 2005). Bu ülkelerin eğitim sistemlerinin yönetim yapılarını açıklamadan önce, AB'ye 2004'ten önce üye olan 15 ülkenin –Almanya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Danimarka, Hollanda, Finlandiya, Fransa, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Lüksemburg, Portekiz, Yunanistan- eğitim sistemlerinin yönetim yapısına öz bir şekilde değinmekte yarar vardır.

Almanya'da eğitim ve kültür işleri konusunda karar sahibi merkezi bir Eğitim Bakanlığı yoktur. Almanya'da eğitim sistemi eyaletlere göre farklılık göstermektedir (Demirel, 2000). Lüksemburg'da güçlü bir merkeziyetçi yapı egemendir (Sağlam, 1999). Fransa, İrlanda, İsveç, İtalya ve Yunanistan gibi ülkelerde ise geleneksel bir merkeziyetçi yapı olmasına rağmen son yıllarda yapılan düzenlemelerle yetki ve sorumluluklar merkezi yönetimden yerel yönetimlere aktarılmıştır (Demirel, 2000; EURYDICE, 2003; Ministry of Education, Research and Culture, 2006; Türkoğlu, 1998). Özellikle İspanya, İsveç, Danimarka, Finlandiya, Hollanda, İrlanda gibi ülkelerde belediyeler eğitimin yerel yönetiminde önemli bir yere sahiptirler (Erginer, 2006; EURYDICE, 2003; Gülcan, 2005; Sağlam, 1999; Sözer, 1997). Portekiz'de ise 1998 yılında okullara yönetim özerkliği verilmiştir (EURYDICE, 2003a). AB'ye 2004'ten önce üye olan ülkelerin eğitim sistemlerinin yönetim yapısının genellikle yerel odaklı olduğu söylenebilir.

Türkiye Eğitiminin Yönetim Yapısı

Türkiye Eğitiminin yönetim yapısının çerçevesi 3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da belirlenmiştir. Bu kanuna göre Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatı; merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatı ile bağlı kuruluşlardan oluşur. Bakanlığın her kademesindeki yöneticiler görevlerini usulüne uygun olarak yürütmekten üst kademedeki yöneticilere karşı sorumludurlar. Üst yöneticiler, sınırlarını yazılı olarak açıkça belirlemek şartıyla yetkilerinden bir kısmını astlarına devredebilir. Yetki devri, yetki devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz.

Ulusal düzeyde bakıldığında; Bakanlık merkez teşkilatı; Bakanlık Makamı, Talim ve Terbiye Kurulu, ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı birimlerden oluşur. Bakanlık Makamı ise Bakan, Müsteşar ve Müsteşar Yardımcı-

larından oluşur. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim kurumlarını açmak bakanlığın sorumluluğundadır. Öğretmen atama ve yer değiştirme, eğitim programlarının oluşturulması, eğitim politikalarının belirlenmesi gibi iş ve işlemler bakanlığa yürütülür.

Yerel düzeyde bakıldığında: Eğitim sisteminin bölgesel düzeyde bir yapılanması yoktur. Her ilde ve ilçede bir Milli Eğitim Müdürlüğü bulunur. Eğitim yönetiminin sorumluluğu Milli Eğitim Müdürlüklerindedir. İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri görev ve hizmetleri yürütürken, İl Milli Eğitim Müdürlüklerine karşı sorumludurlar.

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: Okulöncesi eğitim, zorunlu ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar ve isteğe bağlıdır. Bu eğitimin amacı, “Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak; onları ilköğretime hazırlamaktır”. İlköğretim, 6–14 yaş grubunun eğitimini kapsar ve zorunludur. Bu eğitimin amacı, öğrenciye iyi bir vatandaş olması için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek; ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Ortaöğretimin amacı ise “Öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.” (Resmi Gazete, 1973).

Okullar, müdür, varsa müdür başyardımcısı ve müdür yardımcıları tarafından yönetilir. Müdür ve müdür yardımcılığı atamaları için sınav yapılır. Yapılan sınavda 60 ve üzeri puan alanlar başarılı sayılır. Okullara yönetici olarak atanacakların, “Bakanlık kadrolarında en az üç yıl öğretmen olarak görev yapmış olma, varsa son üç yıllık sicil notu ortalamasının olumlu olmak” şartlarını sağlamaları gerekir. Müdür olarak atanacakların, “1–3 yıl yöneticilik yapmış olmaları” da gerekir. Müdür yardımcılığı atamaları sınav puanı üstünlüğüne göre yapılır. Müdür atamalarında ise sınav puanı, sicil puanı, eğitim durumu, ödüller ve cezalar dikkate alınır (Resmi Gazete, 2009).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Yükseköğretim kurumlarının amacı, “Yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır”. Rektör, senato ve yönetim kurulu, üniversitelerin yönetiminden sorumludurlar. Üniversite yönetiminin başında Rektör bulunur. Rektörler, üniversite öğretim üyelerince seçilecek adaylar arasından Cumhurbaşkanı tarafından dört yıllık bir süre için atanırlar. Rektör Yardımcıları, Rektör tarafından beş yıllık bir süre için atanır. Üniversite Senatosu, rektörün başkanlığında rektör yardımcıları, dekanlar ve her fakülteden fakülte kurullarınca üç yıl için seçilecek birer öğretim üyesi ile enstitü ve yüksekokul müdürlerinden oluşur. Üniversite Yönetim Kurulu ise rektörlerin başkanlığında dekanlardan, üniversiteye bağlı değişik öğretim birim ve alanlarını temsil edecek şekilde Senato tarafından dört yıl için seçilecek üç profesörden oluşur. Fakülte yönetiminin başında de-

kan bulunur. Dekan, rektörün önereceği üç Profesör arasından, Yükseköğretim Kurulu tarafından üç yıl süre ile seçilir ve atanır. Enstitü ve Yüksekokulların başında ise müdür bulunur (Korkut, 2002; Resmi Gazete, 1981) .

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: Öğretmen yetiştirme işi üniversitelerin sorumluluğundadır (Demirel, 2000, 38).1992 yılından itibaren tüm öğretmenlik eğitimi programları eğitim fakültelerinde toplanmıştır. Ortaöğretim okullarındaki genel eğitim amaçlı derslerin alan öğretmenliği eğitimi ardışık modele göre düzenlenmiş ve süresi 5–5,5 yıla çıkarılarak yüksek lisans düzeyine yükseltilmiştir (YÖK, 1998, Akt. Sağlam ve Kürüm, 2005).

Çek Cumhuriyeti Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı

Çek Cumhuriyeti'nde 1 Ocak 2003 tarihinden bu yana yönetim sistemi, merkezi hükümet, bölgeler (14 tane) ve iller arasında paylaştırılmıştır. Bölgelere geniş yetkiler tanınmıştır (MEB, 2006a).

Ulusal düzeyde bakıldığında: Eğitim ve eğitim sisteminin geliştirilmesi ile ilgili politika ve stratejilerin geliştirilmesi Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığının sorumluluğundadır. Bakanlık, yaşam boyu öğrenme, bilim politikaları, araştırma, çocukların ve gençlerin beden eğitimi ile ilgili politikaları da belirler (EURYDICE/EURYBASE, 2006; EURYDICE/CEDEFOP, 2003). Bakanlık, Bakana doğrudan bağlı olan ve bakan yardımcıları tarafından yönetilen çeşitli bölümlerden oluşur (EURYDICE, 2007).

Bölgesel düzeyde bakıldığında: Bölgelerin başında vali bulunur. Ortaöğretim ikinci devre okulları, özel eğitim veren okullar, temel sanat okulları ve okul dışı faaliyetler bölgelerin sorumluluğundadır. Bölge valisi, eğitim şubesine bir müdür atar ve atadığı müdür o bölgede eğitimle ilgili kararlarda en yetkili kişi konumundadır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003; EURYDICE, 2004, Akt. MEB, 2006). Bölgelerde bölgesel konseyler vardır. Bölgesel eğitim yetkilileri bölgedeki eğitimsel gelişmeler ve eğitim politikaları ile ilgili raporlar hazırlarlar (EURYDICE/CEDEFOP, 2008).

Yerel düzeyde bakıldığında: Eğitim yönetiminin oldukça yerel odaklı olduğu söylenebilir. Okullara oldukça geniş yetkiler verilmiştir (EURYDICE, 2007). Yerel yönetimler, zorunlu eğitimden sorumludurlar. Okul öncesi eğitim kurumlarını ve ilköğretim okullarını kurar ve yönetirler. Yerel yönetimler, genel olarak bu görevi Eğitim Komisyonu aracılığı ile yerine getirirler. Eğitim kurumlarının özerkliği giderek artmaktadır. Bu özerklik okul meclisleri, belediyeler ve bölgeler tarafından gerçekleştirilir (EURYDICE/CEDEFOP, 2003; EURYDICE, 2004, Akt. MEB, 2006).

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: Okulöncesi eğitim 3–6 yaş grubunu kapsar ve isteğe bağlıdır. Bu eğitimin amacı, çocukların duygusal, zihinsel ve bedensel gelişmelerini desteklemek; temel iletişim kuralları ve yaşam değerleri ile kişilerarası ilişkiler yönünden gelişmelerine yardımcı olmaktır. Temel eğitim, 6–15 yaş grubunu kapsar ve zorunludur. Temel eğitimin amacı, öğrencilerin

önemli becerileri aşamalı olarak kazanmalarını sağlamak ve onları ortaöğretime hazırlamaktır. Ortaöğretimin amacı ise öğrencilerin bilgi, beceri, yetenek, tutum ve değerler yönünden gelişmelerine yardımcı olmaktır (EURYDICE, 2007).

Okulların yönetiminden okul müdürleri sorumludur. Okul müdürleri, bölgesel temsilciler, belediye ve hükümet temsilcilerinden oluşan bir kurul tarafından atanır. İl tarafından atanan müdürler bölgenin, bölge tarafından atanan müdürler ise Bakanlığın onayına sunulur. Okul müdürlüğüne atanan kişiler ancak kanunda belirlenen suçları işlemeleri durumunda görevden alınır. Okul büyüklüğüne göre farklı sayıda müdür yardımcısı ataması yapılabilmektedir (EURYDICE, 2004, Akt. MEB, 2006; EURYDICE/CEDEFOP, 2008). Eğitim sürecinin kalitesi, okulun mali yönetimi, öğretmenlerin atanması ve görevden alınması, yerel yönetim ve halkla ilişkilerin yürütülmesi gibi konularda tüm sorumluluk okul müdürlerine verilmiştir. Kanunen, okulun kuruluşundan sorumlu birim olan Okul Kurulu oluşturabilir. Böylece ailelerin, öğrencilerin, personelin ve halkın okul yönetimine katılımı sağlanır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003; MEB, 2006a).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Yükseköğretimin amacı, öğrencilerin araştırma, gelişimsel, sanatsal ve diğer yaratıcı etkinlikler yönünde başarılı olmalarını sağlamaktır (EURYDICE, 2007). Devlet yükseköğretim kurumları ilgili bakanlıklar tarafından kurulur ve yönetim bakımından özerktirler. Ancak askeri ve polis eğitimini veren yükseköğretim kurumlarının özerklikleri sınırlıdır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003). Yükseköğretim kurumları akademik senato, rektör, akademik kurul ve disiplin komisyonu tarafından yönetilir. Üniversitelerin mütevelli heyeti de vardır. Bu heyetin başında bir başkan bulunur. Bu heyet kurumun etkinlikleri ve güvenlik tedbirleri ile ilgilenir. Fakültelerin yönetiminden dekan sorumludur. Fakültelerde bağımsız kurullar vardır (EURYDICE/CEDEFOP, 2008).

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: Zorunlu eğitim öncesi eğitim öğretmenlerinin 4 yıllık eğitimi, genel olarak ortaöğretim ikinci kademe düzeyinde gerçekleştirilir. Diğer eğitim seviyelerinde görev alacak öğretmen adayları, bir üniversite derecesi (genel olarak lisansüstü) almak zorundadır. Öğretmenler, devlet memuru statüsüne sahip değildir (EURYDICE, 2004, Akt. MEB, 2006).

Estonya Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı

Ulusal düzeyde bakıldığında: Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, Bakan, Genel Sekreter ve dört Genel Sekreter Yardımcısı tarafından yönetilmektedir. Bakanlığın asıl görevi ulusal gelişim planları, değerlendirme sisteminin geliştirilmesi, öğretmen yetiştirme sisteminin geliştirilmesi, eğitim sertifikaları ile ilgili düzenlemeler yapma, finansman yönetimi ve planlama gibi konulardan oluşur (EURYDICE, 2007; EURYDICE/EURYBASE, 2005). Bakanlık, ulusal düzeydeki temel ve ortaöğretim okullarının yönetiminden de sorumludur (MEB, 2006a).

Bölgesel düzeyde bakıldığında: Eğitim etkinliklerinin denetimi valilerin sorumlu-

luğundadır. İl yönetiminin, “Eğitim gelişim planlarını hazırlamak, temel eğitim okullarının bitirme sınavlarının ve ulusal sınavların içeriğini belirleme” gibi görevleri vardır (EURYDICE, 2007; EURYDICE/EURYBASE, 2005; EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Bölge yetkilileri, okulöncesi kurum, temel ve ortaöğretim okullarının bakım onarımında, rehberlik ve danışmanlıktan sorumludur (MEB, 2006a).

Yerel düzeyde bakıldığında: Yerel yetkililer, ilköğretimden liseye kadar zorunlu eğitimden ve devamın sağlanmasından sorumludurlar. Yerel yetkililerin, “Eğitim gelişim programlarını uygulama, kendi yetkileri altındaki okul müdürlerini atama ve görevden alma, öğretmen planlaması yapma, özel gereksinimi olan bireylere yardımcı olma, öğrencileri mesleki eğitime yönlendirme, eğitimsel gelişim planlarını hazırlama ve uygulama” vb. görevleri vardır (EURYDICE, 2007).

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: Okulöncesi eğitim, 1–7 yaş grubunu kapsar ve isteğe bağlıdır (EURYDICE, 2007; Yıldırım, 2008). Bu eğitimin amacı, çocukların zihinsel, fiziksel ve kişilik yönlerden gelişmesine yardımcı olmaktır. Temel eğitim, 7–15 yaş grubunu kapsar ve zorunludur. Bu eğitimin amacı, öğrencileri ikinci kademe ortaöğretime hazırlamak ve öğrencilerin yaşam boyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme gibi açılardan gelişmelerini sağlamaktır. İkinci kademe genel ortaöğretimin amacı, öğrencileri yükseköğretime hazırlamaktır. Mesleki eğitimin amacı ise öğrencileri iş yaşamına hazırlamaktır (EURYDICE, 2007).

Okul müdürleri, okulların gelişiminden ve genel durumundan sorumludurlar. Öğretmenler ise ders ve çalışma kitaplarının seçiminden sorumludurlar. Her okulda veliler, öğretmenler, yerel otoritelerin temsilcilerinden oluşan Okul Kurulu ve Öğretmenler Kurulu bulunur. Bu kurumların işbirliğiyle gelişim planları hazırlanır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Kurumların türüne göre müdür atama ölçütleri farklılaşabilmektedir. Okul müdürleri, yarışma sınavı ve mülakatla atanır. Okul müdürleri ile en fazla beş yıllık bir sözleşme imzalanır. Öğrenci mevcudu 100’den fazla olan okullara bir müdür yardımcısı atanır (EURYDICE, 2007; EURYDICE/EURYBASE, 2005).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Üniversitelerdeki eğitim etkinliklerinin amacı, uluslar arası düzeyde temel ve uygulamalı araştırma becerisi kazandırmaktır. Üniversiteler, Rektör tarafından yönetilir. Rektörler beş yıllığına seçilirler. Üniversitelerde Üniversite Konseyi ve Enstitü Heyeti gibi danışma birimleri vardır. Üniversite yönetim kurulu rektör, öğretim başkanı, öğretim üyeleri ve öğrenci konseyi temsilcileri ve diğer üyelerden oluşur. Bu kurul, kurum etkinliklerini yönetir. Gelişme, bütçeleme ve mal varlıkları hakkında kararlar alır (EURYDICE, 2007).

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: Genel olarak öğretmenler yükseköğretim düzeyindeki eğitim derecesine sahiptirler. Üniversitelerde, öğretmen yetiştirme eğitimi; genel eğitim bilimi, psikoloji, öğretme sanatı ve uygulamalı eğitim çalışmalarından oluşur. Öğretmen eğitimi, lisans ve lisansüstü düzeyde verilir (EURYDICE, 2007).

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (Kıbrıs) Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı

Kıbrıs'ta eğitim yönetimi oldukça merkezi bir yapıya sahiptir. Eğitim politikalarını oluşturan en üst birim Bakanlar Kuruludur. Genel olarak eğitimle ilgili bütün sorumluluk Eğitim ve Kültür Bakanlığındadır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003b; EURYDICE/EURYBASE, 2002).

Ulusal düzeyde bakıldığında: Eğitim ve Kültür Bakanlığı eğitim yönetimi ve eğitim kanunlarının uygulanmasından sorumludur, eğitim ile ilgili tasarıların hazırlanmasında hukuk birimleriyle işbirliği içerisinde. Bakan, Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve eğitimin politik lideridir. Bakana danışmanlık yapan ve kadrolu olarak çalışan bir Genel Müdür vardır. Genel müdür yönetim ve finansmandan sorumludur (EURYDICE/EURYBASE, 2002). Öğretmenlerin atama, yer değiştirme, başka bir kurumda görevlendirilmesi, terfi ve denetimleri Eğitim Hizmetleri Komisyonunun sorumluluğundadır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003b; EURYDICE/EURYBASE, 2002).

Bölgesel düzeyde bakıldığında: Kıbrıs altı bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgelerden dördünün başında birer eğitim bölge müfettişi vardır. İlköğretimden sorumlu bölge müfettişleri, bölgede ikamet ederler. Ortaöğretimden sorumlu müfettişler ise merkezde ikamet ederler. Teknik ve mesleki ortaöğretimde okul sayısı az olduğu için bölge müfettişliği yoktur (EURYDICE, 2007).

Yerel düzeyde bakıldığında: Yerel okul kurulları vardır. Bu kurul, 5–11 kişiden oluşur ve beş yıl için seçilir. Bu kurul, okul yönetiminde birinci dereceden yetkilidir. Bu kurullar ilk ve ortaöğretim okullarından sorumludur. Temel görevleri okulun bina, arsa, donanım gibi işleriyle ilgilenmektir (EURYDICE/EURYBASE, 2002).

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: Okulöncesi eğitimin 3–6 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu eğitim 3–5 yaş grubunda isteğe bağlıdır. 5–6 yaş grubundaki çocuklar için zorunludur. Bu eğitim, temel eğitimin bir parçası olarak görülmektedir (EURYDICE, 2007; Yıldırım, 2008). Temel eğitim, 6–15 yaş grubunu kapsar ve zorunludur. Temel eğitimin amacı; yaş, cinsiyet, aile, sosyal geçmiş, akademik yeterlik gibi açılardan bakılmaksızın öğrencilere gerekli öğrenme fırsatlarının sağlanmasıdır. Ortaöğretimin amacı ise öğrencilerin sosyal gereksinimlerini ve yaşlarını dikkate alarak onların gelişimini desteklemektir (EURYDICE, 2007). Okulöncesi ve ilköğretim okullarının yönetiminden müdürler, müdür yardımcıları, anaokulu müdürleri ve kıdemli öğretmenler sorumludurlar. Okuldaki en yüksek yetkili merci öğretmenler kuruludur. Anaokullarının büyüklüğüne bağlı olarak bir müdür ya da kıdemli bulunur. İlköğretim okullarında bir müdür ve okul büyüklüğüne bağlı olarak bir ya da daha fazla sayıda müdür yardımcısı vardır. Öğretmenlerin okulöncesi ve ilköğretim düzeyinde müdür yardımcısı olabilmeleri için en az 13 yıllık kıdeme sahip olmaları ve beş yıl devlet okullarında (okulöncesi ya da ilköğretim) çalışmış olmaları gerekir. Ortaöğretim kurumlarının yönetiminden ise müdür, müdür yardımcıları, personel dernekleri sorumludur. Öğrencilerin yönetime katılımı sağlanır. Bu katılım öğrenci konseyleri vasıtasıyla gerçekleşir. Öğrenci konseyleri, sınıf başkanlarından oluşan ve beş üyesi bulunan bir

konseydır. Öğretmenlerin ortaöğretim kurumlarında müdür yardımcısı olabilmeleri için en az 12 yıllık bir kademe sahip olmaları ve beş yıl devlet okullarında görev yapmış olmaları gerekir (EURYDICE, 2007).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Yükseköğretimin amacı araştırma ve öğretim yoluyla eğitim ve bilimi desteklemek; Kıbrıs'ın kültürel, sosyal, ekonomik yönden gelişmesini güçlendirmektir. Üniversitelerin yönetiminden Üniversite Konseyi, Senato ve rektör sorumludur. Üniversite Konseyi rektör, rektör yardımcısı, iki akademik personel temsilcisi, bir yönetim personeli temsilcisi, bir öğrenci temsilcisi, yönetim ve finansman müdürü olmak üzere yedi üyeden oluşur. Konseyin başkan ve başkan yardımcısı cumhurbaşkanı tarafından atanır. Bu konseyin yönetsel ve mali işlerin kontrol etmek, bütçeyi hazırlama gibi görevleri vardır. Senato, akademik işlerden sorumludur. Rektör ise senatonun başkanlığını yapar. Rektör ve rektör yardımcıları bütün akademik çalışanlar, öğrenci temsilcileri ve yönetim personeli tarafından seçilir. Fakültelerin başında dekan bulunur. Fakültelerde dekan, dekan yardımcısı, bölüm başkanları, iki akademik üye, öğrenci temsilcilerinden oluşan fakülte yönetim kurulu vardır (EURYDICE, 2007).

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: Okulöncesi öğretmenleri, üniversitelerin Sosyal Bilimler ve Eğitim Fakültesi, Eğitim Anabilim Dalı Okulöncesi öğretmenliği bölümünde eğitim alırlar. İlköğretim öğretmenleri, İlköğretim Okulu Öğretmenliği bölümü eğitimine sahiptirler. Ortaöğretim öğretmenlerinin ise en az lisans düzeyinde eğitim almış olmaları gerekir (EURYDICE, 2007).

Letonya Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı

Ulusal düzeyde bakıldığında: Eğitim kurumlarının merkezi düzeyde yönetiminden Eğitim ve Bilim Bakanlığı sorumludur (EURYDICE/EURYBASE, 2005). Eğitim ile ilgili temel kuralların çoğu Bakanlar Kurulu'nca kararlaştırılır. Eğitim politikalarının belirlenmesi Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın sorumluluğundadır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Eğitim ve Bilim Bakanlığının 12 bölümden oluşur (EURYDICE/EURYBASE, 2005)

Bölgesel düzeyde bakıldığında: Bölgesel yönetimler, yatılı okullar, özel eğitim etkinlikleri, yetimhaneler, mesleki eğitim vb. kurumlardan sorumludur. Bölgesel yönetimlerin öğretmenlere eğitim verme, eğitimi geliştirme ve kendi denetimleri altındaki okulları desteklemek gibi görevleri de vardır. Belediyelerin Eğitim Kurulları vardır. Bu kurulların başkanını ataması Eğitim ve Bilim Bakanlığı yapar. Bu kurulların, "Eğitim ve öğretimle ilgili materyaller temin etme, yetişkin eğitimi düzenleme, öğretmenlere kendilerini geliştirme fırsatı sağlama, bölgesel eğitim politikalarını uygulama," vb. görevleri vardır (EURYDICE, 2007).

Yerel düzeyde bakıldığında: Merkezi yönetimin sorumluluğundaki okullar hariç okulöncesi, temel eğitim ve ortaöğretim kurumları belediyelere bağlıdır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a; EURYDICE/EURYBASE, 2005; MEB, 2006a). Ancak bu okulların denetim ve rehberliği devlet tarafından yapılır. Belediyeler, okulöncesi ve temel eğitim okullarını

açmak zorundadırlar. Yerel yönetimlerin , “Okulöncesi, temel eğitim ve ortaöğretim kurumlarını açmak ve kapatmak, müdürleri atamak ve görevden almak,” vb. görevleri vardır. (EURYDICE, 2007). Yatılı okullar, özel eğitim okulları ve okul sonrası etkinlikler (oyun, tiyatro gibi) de yerel yönetimlerin sorumluluğundadır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a).

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: Okulöncesi eğitim 1–7 yaş grubunu kapsar ve 5–7 yaş grubu için zorunludur. Bu eğitimin amacı, çocukları temel eğitime hazırlamak; çocukların zihinsel, fiziksel, sosyal yetenekleri ile işbirliği, iletişim ve dil becerilerinin geliştirilmesidir (EURYDICE, 2007; EURYDICE/EURYBASE, 2005). Temel eğitim, 7–16 yaş grubunu kapsar ve zorunludur. Bu eğitimin amacı, öğrencilere sosyal ve kişisel yaşam için gerekli temel bilgi ve becerilerin kazandırılması; öğrencilerin ileri eğitime hazırlanmasıdır Ortaöğretimin amacı ise öğrencileri ileri düzey eğitime hazırlamak için gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasıdır (EURYDICE, 2007). Okulöncesi, temel eğitim ve ortaöğretim okulları, müdür tarafından yönetilir (EURYDICE, 2007; EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Okulöncesi eğitim kurumlarında bir yönetim kurulu oluşturulur. Bu kurulda okul müdürü, okul kurucusu, pedagog, veli, belediye, sponsor ve ilköğretim okullarının temsilcileri bulunur. Bu kurul, velilerin önerilerini dikkate alarak ilköğretim okullarıyla işbirliği içerisinde eğitim etkinliklerini yürütürler. İlk ve ortaöğretim kurumları ise eğitim programlarını uygulama ve geliştirme, okul yönetimi, personeli işe alma gibi konularda bağımsızdırlar. Okul müdürü, öğretmenleri ve eğitim personeli dışındaki çalışanları işe alır, kendisine yardımcı atayabilir. İlk ve ortaöğretim okullarında yönetim kurulları bulunur. Bu kurul, okul müdürü, okul kurucusu, belediye, öğrenci, veli ve pedadagog temsilcilerinden oluşur. Bu kurulun, “Okul gelişim planını hazırlama, sosyal etkinlikleri düzenleme, yardım ve fonların yönetimi” vb. görevleri vardır. Müdür atamalarında, uygun eğitim ve mesleki liyakat ölçütlerine bakılır (EURYDICE, 2007; EURYDICE/EURYBASE, 2005).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Yükseköğretimin amacı, öğrencileri bağımsız bilimsel araştırma etkinliklerine hazırlamak; öğrencilerin kuramsal bilgi ve araştırma becerilerini kazanmalarını sağlamaktır. Yükseköğretim kurumlarına önemli ölçüde yönetsel özerklik verilmiştir (EURYDICE/EURYBASE, 2005). Personel alımı, eğitim süreçlerinin ve iç mevzuatın uygulanması gibi sorumluluklar üniversiteye verilmiştir. Üniversiteler rektör ve senato tarafından yönetilir. Seçilen rektörleri, Bakanlar Kurulu onaylar (EURYDICE, 2007).

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: Öğretmenler yükseköğretim (lisans) düzeyinde eğitim alırlar. Bu eğitimde akademik ve mesleki programlara yer verilir (EURYDICE, 2007). Gerekseim oldukça, ortaöğretim mezunları, okulöncesi öğretmenliğini yapabilmektedirler (Oğuz ve Tunca, 2008, 173

Litvanya Eğitiminin Yönetim Yapısı

Ulusal düzeyde bakıldığında: Eğitim, ulusal düzeyde Eğitim ve Bilim Bakanlığının sorumluluğundadır. Genel olarak eğitimin sorumluluğu merkezi hükümet, iller ve bele-

diyeler arasında paylaşılmıştır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Eğitim ve Bilim Bakanlığını, bakan yönetir. Bakanlık, altı temel birimden oluşur. Bakanlığın, “Eğitim düzenlemelerine ilişkin kanunları hazırlama, eğitim ile ilgili diğer bakanlıklar koordinasyonunu sağlama, üniversiteler dışındaki yükseköğretim kurumları ile ilgili düzenlemeleri yapma,” gibi görevleri vardır. (EURYDICE, 2006). Temel meslek okulları ve kolejler doğrudan merkezi yönetimin sorumluluğundadır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a).

Bölgesel düzeyde bakıldığında: Bölge valilikleri, eğitim hedeflerini uygulamakla görevlidirler. Valiler, eğitim-öğretimle ilgili müdürlerinin atamasını yaparlar (EURYDICE, 2006). Valiler, il düzeyinde devletin eğitim politikasının yürütülmesi, yıllık eğitim programların ve il eğitimde stratejik gelişim planlarının onaylanması gibi görevleri yerine getirirler (EURYDICE/EURYBASE, 2004). Yatılı okullar ve özel eğitim okulları illerin sorumluluğundadır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a).

Yerel düzeyde bakıldığında: Okulöncesi eğitim kurumları, temel eğitim ve ortaöğretim okulları yerel yönetimlerin sorumluluğundadır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a; EURYDICE/EURYBASE, 2004). Bu okullar, Eğitim ve Bilim Bakanlığı ile il valisinin onayıyla Yerel Yönetim Kurulları tarafından yönetilir (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Belediyelerin, “Eğitim politikalarını uygulama, yıllık plana göre eğitim etkinliklerini düzenleme, kendi görev alanı içindeki okulları kurma, personel atama, yerel düzeyde merkezi hükümeti temsil etme,” gibi görevleri vardır (EURYDICE, 2006).

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: Okulöncesi eğitim, 1–7 yaş grubundaki çocukları kapsar ve isteğe bağlıdır (EURYDICE, 2006; MEB, 2006a). Bu eğitimin amacı, çocukların bireysel, etnik, sosyal ve bilişsel gereksinimlerinin giderilmesine yardım etmektir (EURYDICE/EURYBASE, 2004 Akt. Yıldırım, 2008). Temel eğitim 7–16 yaş grubunu kapsar ve zorunludur (EURYDICE, 2006; MEB, 2006a). Bu eğitimin amacı, öğrencilerin temel ahlaki, kültürel ve sosyal olgunluk açılarından temel düzeyde gelişmelerine ve okulu anlamlı bir yaşam alanı haline getirilmesine yardımcı olmaktır. Ortaöğretimin amacı ise öğrencileri temel mesleki yeterlik, sosyo-kültürel ve teknoloji okuryazarlığı, genel akademik kazanımlar açısından öğrencileri desteklemektir (EURYDICE, 2006).

Okullar, müdür tarafından yönetilir. Okul düzeyinde yetkilerin birçoğu okul kurucusuna devredilmiştir (EURYDICE/EURYBASE, 2004). Okul müdürleri, okul kurucusu (Belediye Konseyi) tarafından atanır ve görevden alınır. Okul müdürlerinin iş tanımını Belediye Konseyleri yapar. Okullarda eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesini sağlamak, okulun stratejik planını hazırlamak okul müdürünün görevidir. Okul müdürünün atanmasında, “Yükseköğretim derecesine sahip olma, en az üç yıllık öğretmenlik deneyimine sahip olma” gibi koşulların yerine getirilmesi temel alınır. Müdür yardımcılarının ise müfredatın uygulanması, ders programlarının hazırlanması, okul çalışmalarına yönelik rehberlik hizmetleri gibi görevleri vardır. Okul Konseyleri ve Öğretmenler Kurulu okul yönetiminde söz sahibidir (EURYDICE, 2006).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Yükseköğretimin amacı, öğrencilerin bilimsel, kültürel ve sosyal yöndeki eğitimlerinin geliştirilmesidir. (EURYDICE, 2006). Yükseköğretim kurumları, özerk bir yapıya sahiptir (EURYDICE/EURYBASE, 2004). Üniversiteyi rektör yönetir. Rektör, yönetim tecrübesi olan bir profesör olması ve eski Senato üyesi olması gerekir. Rektör, beş yıllık bir süre için senato tarafından seçilir. Rektör, yükseköğretimdeki etkinliklerden sorumludur. Üniversitelerde rektör yardımcıları da vardır. Rektör yardımcılarını Senato seçer. Üniversitelerde en yüksek düzeydeki özerklik, Senato ve Akademik Konseye verilmiştir. Senato ve Akademik Konsey üyeleri beş yıllığına seçilir. Senatonun yarısı profesörlerden, en az %10'u öğrencilerden oluşur. Senato başkanı ve rektör aynı kişi olamaz. Fakülteler ise Fakülte Konseylerince seçilen dekan tarafından yönetilir (EURYDICE, 2006).

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: Öğretmenlerin genel olarak yükseköğretim (lisans) düzeyinde yetiştirildikleri söylenebilir. Öğretmenlik eğitimi, okulöncesi, temel eğitim, ortaöğretim, özel eğitim gibi kategoriler altında verilir (EURYDICE, 2006).

Macaristan Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı

Macaristan Eğitim Sistemi, eğitimin bütün düzeylerinde yönetim yerel odaklıdır (EURYDICE/EURYBASE, 2004; EURYDICE, 2006). Yatay olarak, yönetim sorumlulukları Eğitim Bakanlığı ve diğer bakanlıklar arasında paylaştırılmıştır. Dikey olarak ise, yönetsel kontrol yerelleştirilmiş ve yönetim sorumluluğu merkezi, yerel (bölgesel) ve kurumsal düzeylerde paylaşılmıştır (EURYDICE, 2005, Akt. MEB, 2006).

Ulusal düzeyde bakıldığında: Eğitim yönetiminin sorumluluğu, Eğitim ve Kültür Bakanlığındadır (EURYDICE, 2006; EURYDICE/EURYBASE, 2004). Bakanlık, bakanına bağlı daimi sekreter tarafından yönetilir. Daimi sekreter, bakanın yardımcısı olarak kabul edilir ve “Yasal konular, iç denetim birimleri, personel ve ulusal/azınlık eğitimi ile ilgili işlerden sorumludur. Sekreter yardımcıları ise “Uluslar arası ilişkiler, halk eğitimi, okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim” gibi teknik işlerin yönetiminden sorumludurlar (EURYDICE, 2006).

Bölgesel düzeyde bakıldığında: Macaristan, yedi bölgesel yönetime ayrılmıştır. Bölgesel yönetimlerin genel merkezi Budapeşte'dedir. Bölgesel yönetimler, Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından denetlenir. Bölgesel yönetimlerin, “Denetim, ölçme-değerlendirme, kalite standartlarını belirleme, karar alma, rehberlik yapma” gibi görevleri vardır (EURYDICE, 2006).

Yerel düzeyde bakıldığında: Yerel yönetimler; okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretimden sorumludurlar. Farklı yapılanmalar yalnızca örgütlenme ve işleyiş bazında değil bütçeleri konusunda da adil seviyede bir karar alma özerkliğine sahiptir (MEB, 2006; 2006a). Kurum kurucuları yönetimden sorumludur ve yönetsel yetkileri oldukça geniştir. Onların, “Bütçeyi belirleme, müdür atama, eğitimsel programları onaylama” gibi yetkileri vardır (EURYDICE, 2006).

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: 5–18 yaş grubu zorunlu eğitim kapsamındadır (EURYDICE, 2006). Okulöncesi eğitim, 3–6 yaş grubunu kapsar ve beş yaş sonrası hariç isteğe bağlıdır (EURYDICE, 2006; MEB, 2006a). Bu eğitimin amacı; çocukların zihinsel, duygusal, sosyal vb. açılardan gelişimlerinin desteklenmesidir. Temel eğitim, 6–14 yaş grubunu kapsar. Bu eğitimin amacı, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre gelişimlerine yardımcı olmaktır (EURYDICE, 2006). Temel eğitim ve 2. kademe ortaöğretim okulları müdür tarafından yönetilir. Müdür, kurumun işleyişinden ve iyi bir şekilde yönetilmesinden sorumludur. Okul müdürlüğü atamalarında, “Öğretmenlik mesleği sınavında başarılı olma, en az beş yıllık öğretmenlik deneyimine sahip olma, kadrolu ya da sözleşmeli devlet memuru olma” gibi ölçütler temel alınır. Müdürler, görevlerini yardımcılarıyla işbirliği içerisinde gerçekleştirirler. Okullarda mali işlerden sorumlu bir müdür yardımcısı vardır. Diğer görevler, Yönetim Kurulu tarafından yürütülür. Okul müdürü, öğretmenler tarafından kabul edilen Kalite Yönetimi Programını hazırlar. Bu program, kurucu tarafından onaylanır (EURYDICE, 2006).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Yükseköğretimin amacı, öğrencilerin programların gerektirdiği nitelikte yetişmelerini sağlamaktır. Üniversiteler, örgütlenme ve yönetim bakımından özerktirler (EURYDICE, 2006; EURYDICE/EURYBASE, 2004). Üniversitelerin yönetiminden rektör ya da rektör yardımcısı, müdür ve müdür yardımcısı, dekan ve dekan yardımcısı, finans müdürü vb. kişiler sorumludur. Üniversite yönetimin başında rektör yer alır. Rektör, aynı zamanda Senato başkanıdır. Rektörün, “Kurumsal gelişim planını uygulama, geliştirmeye ve iyileştirmeye yönelik çalışmalar yapma, komisyonlar oluşturma” gibi görevleri vardır. Fakülteler, dekan ya da müdür tarafından temsil edilir (EURYDICE, 2006).

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: Okulöncesi öğretmenleri, eğitim enstitülerinde üç yıl eğitim görürler. İlköğretim ve ortaöğretim öğretmenleri, lisans (fakülte) düzeyinde eğitim alırlar. Ortaöğretim öğretmenlerinin eğitim süresi beş yıldır. Teknik öğretmenler, eğitim bölümleri bulunan fakültelerde yetiştirilir. Özel eğitim için bir eğitim fakültesi vardır (Gulyas, 1995).

Malta Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı

Malta’da eğitim yönetimi geleneksel olarak merkezi bir yapıya sahiptir. 1990’ların başında Eğitim Yasası’na ters düşmeyecek şekilde yerelleştirme süreci başlamıştır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a).

Ulusal düzeyde bakıldığında: Eğitim Bakanlığının politik yöneticisi bakanıdır. Başbakan, Eğitim Bakanının atamasını yapar. Eğitim Bakanlığı, “Yükseköğretim, okulların yapılması, sınavlar, arşiv, gençlik ve spor etkinlikleri, endüstri ve iş ilişkileri” gibi görevleri yürütür. “Politika Birimi” ve “Sekreterlik” bakana yardımcı olur. Ülke genelinde eğitimin yürütülmesinden sorumlu olan Eğitim Bölümü vardır. Eğitim Bölümü, Genel Müdür ve Eğitim Bölümünün alt birimlerinin başında bulunan müdürler tarafından yönetilir. Eğitim Bölümü, “Personelin ödüllendirilmesi, iş alma ve işten çıkarma, prog-

ram geliştirme, ders kitaplarının seçilmesi, öğrenci taşıma işlemleri, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler düzenleme,” gibi görevleri yürütür (EURYDICE, 2006; EURYDICE/EURYBASE, 2005).

Bölgesel düzeyde bakıldığında: Coğrafi bölge sayılan Gozo Adası'nın bir bakanı var. Gozo'daki bütün okullar Malta merkezi hükümeti tarafından yönetilir. Gozo'daki yerel hükümet, personel seçimi ve bazı özel işlerden sorumludur. Son düzenlemede Malta, “Doğu, Batı, Merkez ve Gozo” olmak üzere dört eğitim bölgesine ayrılmıştır (EURYDICE, 2006).

Yerel düzeyde bakıldığında: Yerel düzeyde Yerel Konseyler vardır. Bu konseyler, buldukları yerde eğitim üzerinde sınırlı yetkilere sahiptirler. Bu konseyler, okul yöneticileri arasında iyi bir iletişim ve işbirliği içerisindedirler (EURYDICE, 2006; EURYDICE/EURYBASE, 2005). Bu konseyler genellikle okullara maddi bağışta bulunurlar (EURYDICE, 2006).

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: Okulöncesi eğitim, 3–5 yaş grubunu kapsar ve isteğe bağlıdır. Bu eğitimin amacı, çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal ve ahlaki gelişmelerinin desteklenmesidir (EURYDICE, 2006; Yıldırım, 2008). İlköğretim 5–11 yaş grubunu kapsar ve zorunludur. İlköğretimin amacı, öğrencileri ileri eğitime hazırlamak için onlara bilgi, beceri ve tutumlarının geliştirilmesidir. Okulöncesi eğitim kurumlarını, müdür ve müdür yardımcısı yönetir. İlköğretim ve ortaöğretim okulları, müdür ve okul büyüklüğüne bağlı olarak müdür ya da müdür yardımcıları tarafından yönetilir. Bu okullarda, Okul Konseyleri vardır. Bu konseyin başkanı, ilköğretim okullarında Yerel Konseye danışılarak, ortaöğretim okullarında ise Yerel Konseye danışılmadan bakan tarafından atanır. Okul müdürü, konseyin sekreterlik ve saymanlık görevini yürütür. Okul Konseyi öğretmenlerin seçtiği üç temsilci ve üç veli temsilcisinden oluşur. Bu konsey fonların ve mal varlıklarının yönetiminden sorumludur. Müdür ve müdür yardımcılığı atamalarında, sınav (mülakat), liyakat ve kıdem ölçütleri temel alınır. Müdürlük için en az 4 yıl müdür yardımcılığı yapmış olma, müdür yardımcılığında ise devlet okullarında en az on yıl öğretmenlik yapmış olma şartı aranır (EURYDICE/EURYBASE, 2005; EURYDICE, 2006).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Yükseköğretim, Malta Üniversite'sinde verilir (MEB, 2006a). Yükseköğretimin amacı, öğrencilerin kendi alanlarında bilgi edinmelerini ve araştırma yapma becerilerinin gelişmesini desteklemektir (EURYDICE, 2006). Üniversiteler, özerk bir yapıya sahiptirler. Üniversitenin başında rektör bulunur. Üniversite senatosu vardır. Senato, genel yönetim ve akademik işlerle ilgilenir. Fakültenin başında ise dekan yer alır. Dekan, fakülte bölüm başkanları tarafından seçilir (EURYDICE/EURYBASE, 2005).

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: İlköğretim ve ortaöğretim öğretmenleri Malta Üniversite'sinde yetiştirilir (EURYDICE, 2006). Öğretmen eğitiminin sorumluluğu Eğitim Fakültelerindedir (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a).

Polonya Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı

Ulusal düzeyde: Ulusal Eğitim Bakanlığı, neredeyse bütün eğitim sisteminden sorumludur. Adalet, Kültür, Çevre Bakanlıkları kendi okullarını açabilir ve bu okulların sorumluluğu bu bakanlıklara aittir. Ulusal Eğitim Bakanlığı, ulusal eğitim politikaları geliştirir (EURYDICE, 2007; EURYDICE/CEDEFOP, 2003c). Bakanlık, eğitim sisteminin genel yönetiminden sorumludur. Bu sorumluluk; Bakan, Bakan Yardımcıları ve Genel Müdür tarafından yerine getirilir (EURYDICE, 2007; EURYDICE/EURYBASE, 2005). Okullar arası geçişlerle ilgili prosedürleri belirleme, eğitim-öğretim ile ilgili yasal düzenlemeler yapma, yıllık çalışma takvimini belirleme, sınav hizmetlerini yürütme, eğitim süreçleri ile ilgili metotları belirleme gibi görevler bakanlık tarafından yerine getirilir (EURYDICE, 2007).

Bölgesel düzeyde: Polonya, 16 bölge (il) vardır. Eğitim Müdürü (Kurator), bölgesel düzeyde eğitim yönetiminin başında bulunur ve eğitim yönetiminden sorumludur. Eğitim Müdürü, bölge başkanı tarafından atanır. Eğitim Müdürlükleri, “Düzenlemeler ile ilgili görüş bildirme, hizmet içi eğitim planlaması yapma, okul konseyleriyle işbirliğinde bulunma” gibi görevleri yerine getirir (EURYDICE, 2007).

Yerel düzeyde: İlçe (district) yetkilileri, özel eğitim veren ilköğretim ve ortaöğretim kurumları ile lise sonrası okullardan sorumludurlar. Yönetim birimi olan Gminalar (kırsal belediyeler) ise bölgelerindeki bütün okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim okullarının yönetiminden ve kurulmasından sorumludur (EURYDICE, 2007; Taşdan, 2007). Eğitim müdürü, hem ilçelerdeki hem de Gminalardaki eğitimsel rehberlik ve denetimden sorumludur (EURYDICE, 2007).

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: Okulöncesi eğitim, 3–6 yaş grubunu kapsar ve isteğe bağlıdır. Bu eğitimin amacı, öğrencilerin doğal ve sosyo-kültürel çevreleriyle ilişkilerinin gelişimini desteklemek ve onların potansiyellerinin gelişimine katkıda bulunmaktır. 6–7 yaş grubundaki çocuklara zorunlu olarak ilköğretime hazırlık eğitimi verilir. İlköğretim, 7–13 yaş grubunu kapsar ve zorunludur. İlköğretimin amacı, öğrencilerin bilgi, beceri ve ahlaki eğitim yönünden gelişimini desteklemektir (EURYDICE, 2007). Ortaöğretimin amacı ise öğrencilerin kişisel ilgilerini geliştirerek, onlara hem mesleki beceriler kazandırmak hem de onları üst eğitime hazırlamaktır (www.eurodice.org, Akt. Taşdan, 2007).

Okul müdürleri, Okul Yönetimi Birimi tarafından sınavlar seçilir. Okul müdürü, beş yıllık bir süre için seçilir. Bu süre bir yıldan az olamaz (EURYDICE/CEDEFOP, 2003c; EURYDICE/EURYBASE, 2005). Okul müdürü, okulun yönetimi, öğretmenlerin ve öğretmen olmayan personelin işe alınması ve işten çıkarılması, öğretmenlerin performanslarının değerlendirilmesi gibi birçok konudan sorumludur (EURYDICE/CEDEFOP, 2003c). Okul müdürü, okuldaki yönetim birimlerine (Okul Konseyi, Eğitim Konseyi vb.) danışarak müdür yardımcısını atar ya da görevden alır Okul müdürü atamalarında en az beş yıl öğretmenlik deneyimi ve eğitim yönetimi kursunu bitirme gibi şartlar aranır (EURYDICE, 2007).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Yükseköğretimin amacı; nitelikli uzmanlar yetiştirmek, öğrencilerin bağımsız düşünme ve yaratıcılık becerilerini geliştirmek, akademik işgücünü ve araştırmaları geliştirmek, toplum yararı için bilim ve sanatı pratikte kullanmaktır (Gökçek, 1996, Akt. Taşdan, 2007). Yükseköğretim, Bilim ve Yükseköğretim Bakanlığının denetimindedir. Üniversitelerin yönetiminden rektör, rektör yardımcıları, fakülte dekanları ve dekan yardımcıları ve diğer örgütsel birimler sorumludur (EURYDICE, 2007).

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: Öğretmen eğitimi yükseköğretim kurumlarında verilir. İlköğretim düzeyindeki öğretmenlerin “3 yıl süreli lisans (licencjat) ya da 5 yıl süreli master (magister) ünvanı verilen üniversite eğitimi” ya da “Üniversite dışı üç yıl süreli yükseköğretimi” tamamlamış olmaları gerekir. Ortaöğretim birinci kademe düzeyi öğretmenlerinin lisans ya da master derecesine, ortaöğretim ikinci kademe öğretmenlerinin ise master derecesine sahip olmaları gerekir (EURYDICE, 2005, Akt. MEB, 2006; Taşdan, 2007)

Slovakya Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı

Slovakya Eğitim Sistemi 1990'lara kadar merkezi odaklı bir yönetim yapısına sahipti. 1990'lardan sonra eğitim sisteminin yerel odaklı olması yönünde yasalar hazırlanmış ve yetkilerin bir kısmı yerel birimlere aktarılmıştır (EURYDICE/EURYBASE, 2005).

Ulusal düzeyde bakıldığında: Eğitim Bakanlığı, eğitim yönetiminden ve genel olarak eğitim kurumlarından sorumludur. Ancak Mesleki Ortaöğretim Kurumları ile ilgili sorumluluk, çeşitli bakanlıklar arasında paylaştırılmıştır (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Eğitim Bakanlığı iki düzeyde örgütlenmiştir. Bağımsız Bölümler, Bakanlık Makamı, Başkanlık Hizmetleri ve Personel Bürosu, Devlet Sekreterliği Büroları ile Akreditasyon Komisyonu Sekreterliği birinci düzeydeki birimlerdir. İkinci düzey birimler ise Genel Müdürlerin yönetimindeki büro ve bölümlerden oluşur (EURYDICE, 2007; EURYDICE/EURYBASE, 2005).

Bölgesel düzeyde bakıldığında: Bölgesel düzeyde genel yönetim, Bölgesel Okul Büroları tarafından yerine getirilir (EURYDICE, 2007; MEB, 2006a). Bu bürolar, devletin bütçe işlerini düzenler. Bölgesel Okul Büroları, Başkan (Mayor) tarafından yönetilir. Başkan, Eğitim Bakanının önerisi ile Hükümet tarafından atanır ya da görevden alınır. İlköğretim okulları, ortaöğretim okulları, özel ilköğretim okulları, özel ortaöğretim okulları, mesleki okullar vb. kurumlar Bölgesel Okul Bürolarının sorumluluğundadır (EURYDICE, 2007). 2003 yılında ilköğretim okulları, ortaöğretim okulları, özel eğitimle ilgili okullar, mesleki eğitim okulları gibi birçok okul ağının oluşturulmasının sorumluluğu bölgelere verilmiştir (EURYDICE/EURYBASE, 2005).

Yerel düzeyde bakıldığında: Yerel düzeyde genel yönetim, belediyelerin sorumluluğundadır (EURYDICE, 2007; MEB, 2006a). Belediyeler, “Okulöncesi eğitim, ilköğretim, sanat, dil, vb.” okulları açma ve kapatma yetkisine sahiptir. Belediyelerin, “Zorunlu eğitimi düzenleme, öğretim materyalleri ve teknik ekipman sağlama,” gibi görevleri

vardır (EURYDICE, 2007).

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: Okulöncesi eğitim, 3–6 yaş grubunu kapsar ve isteğe bağlıdır. Bu eğitimin amacı, çocukların bütün yönleriyle gelişimini desteklemek ve onları ilköğretime hazırlamaktır (EURYDICE, 2007; Yıldırım, 2008). Temel eğitim, 6–15 yaş grubunu kapsar ve zorunludur. İlköğretimin amacı, öğrencilerin temel bilgi ve becerileri kazanmalarına yardımcı olmaktır. Ortaöğretimin amacı ise öğrencilerin zihinsel ve ahlaki gelişimlerini desteklemek; kendi alanlarında nitelikli işgücü olmalarına yardımcı olmaktır (EURYDICE, 2007).

Slovakya’da okul özerkliği giderek önem kazanmaktadır. Okul özerkliğinin Okul Kurulları, Yerel Okul Kurulları yoluyla gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu kurullar öğretmenler, veli ve yerel birimlerin temsilcilerinden oluşur (EURYDICE/EURYBASE, 2005). Okullar, müdür tarafından yönetilir. Okulöncesi eğitim okulları müdürleri, eğitim etkinliklerinden sorumludur. Temel eğitim okullarının müdürlerinin; eğitim programı, eğitim ve öğretim standartları, çalışanların denetimi gibi sorumlulukları vardır. Ortaöğretim okullarının müdürleri ise okul ekonomisi, çalışma güvenliği, eğitim ve uzmanlık düzeyindeki eğitim çalışmaları gibi alanlardan sorumludur (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a; EURYDICE/EURYBASE, 2005). Karar verme sürecinde okul müdürlerine geniş yetkiler (öğretmenleri atama ve görevden alma gibi) verilmiştir (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Okul müdürleri, Okul Kurulunun önerisiyle kurucu tarafından atanır (EURYDICE, 2007).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Yükseköğretimin amacı; öğrencilerin, kuramsal ve uygulamalı bilgi edinimini; uyumlu bir kişilik, bilgi, erdem ve yaratıcılık açısından gelişimini desteklemektir (EURYDICE, 2007). Yükseköğretim kurumları, Eğitim Bakanlığına bağlıdır. Ancak üniversite yönetimlerine ve Yükseköğretim Kurulu’na finansman ve yükseköğretim ile ilgili çeşitli konularda yetki verilmiştir (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Üniversitelerin yönetiminden rektör (Chancellor), rektör yardımcıları, dekan, dekan yardımcıları ve Akademik Senato sorumludur. Üniversitenin başında rektör bulunur. Fakültelerin başında ise dekan bulunur. Rektör, Akademik Senatonun uygun görüşüyle Başkan tarafından atanır. Dekan ise rektörün onayıyla Fakülte Akademik Senatosu tarafından atanır (EURYDICE, 2007)

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: Okulöncesi öğretmenleri, ortaöğretim pedagoji okulları, ortaöğretim pedagoji ve sosyal akademilerde yetiştirilir. İlköğretim, temel eğitim ve ortaöğretim öğretmenlerinin eğitimi, eğitim fakültelerinde verilir (EURYDICE, 2007).

Slovenya Eğitim Sisteminin Yönetim Yapısı

Ulusal düzeyde bakıldığında: Genel olarak eğitimin sorumluluğu Eğitim, Bilim ve Spor Bakanlığı’ndadır. Çalışma, Aile ve Sosyal İşler Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı gibi bakanlıkların sorumluluğunda olan okullar da bulunur (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Eğitim, Bilim ve Spor Bakanlığı,

ulusal eğitim politikasının belirlenmesinden ve üniversite öncesi eğitimden sorumludur. Bakanlık bakan ve beş sekreter tarafından yönetilir (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a; EURYDICE/ EURYBASE, 2002).

Bölgesel/yerel düzeyde bakıldığında: Yerel birimlerin eğitim yapısı ve finansal işlemleri üzerinde çok az bir yetkisi vardır. Belediyeler, okulöncesi eğitim, ilköğretim ve müzik okullarından sorumludur. Bu sistem içerisinde karar alma yetkisi, Belediye Konseyi ve Belediye Başkanı tarafından yerine getirilir. Eğitim işleri, belediyenin sosyal işler bölümü tarafından yürütülür (EURYDICE/CEDEFOP, 2008a). Okulöncesi eğitim kurumları ve ilköğretim okulları belediyeler tarafından kurulur. Kamu liseleri de belediyeler tarafından kurulabilir (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a).

Yükseköğretim öncesi eğitim kurumları açısından bakıldığında: Okulöncesi eğitim, 1–6 yaş grubunu kapsar ve isteğe bağlıdır. Bu eğitimin amacı, çocuğun fiziksel, zihinsel ve özel yetenekler ile kişilik yönünden gelişimini desteklemektir. Zorunlu eğitim, 6–15 yaş grubunu kapsar ve zorunludur. Bu eğitimin amacı, öğrencilerin ruhsal, duygusal ve sosyal yönden dengeli bir şekilde gelişimini desteklemektir. Zorunlu eğitim sonrası ortaöğretim kurumlarının amacı ise öğrencilerin sosyal, yaratıcılık yönünden gelişimlerinin desteklenmesi ve ilerdeki eğitime hazırlamaktır (EURYDICE/CEDEFOP, 2008a). Kamu okullarında eğitimin yönetsel işlevleri, bireysel programların uygulanması gibi alanlardaki sorumluluk okul müdürleri ile okulun birimleri arasında paylaşılmıştır (EURYDICE/EURYBASE, 2002). Bu bağlamda kamu okullarında kurucu, çalışanlar, veli ve öğrenci temsilcilerinden oluşan Okul Kurulları vardır. Bu kurul, öğretmenlerin atanması ve işten çıkarılması, geliştirilen programların ve yıllık programların onaylanması gibi konulardan sorumludur (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a). Müdür (Başöğretmen) ise eğitimsel ve yönetsel süreçlerden sorumludur. Büyük eğitim kurumlarında yönetim ve eğitim birimleri birbirinden ayrılmıştır. Böyle kurumlar genellikle müdür ve yönetici (director) tarafından yönetilir (EURYDICE/CEDEFOP, 2008a).

Yükseköğretim kurumları açısından bakıldığında: Yükseköğretim kurumları ise özerk bir yapıya sahiptir (EURYDICE/CEDEFOP, 2003a; EURYDICE/CEDEFOP, 2008a). Üniversiteler; fakülteler, sanat akademileri ile meslek yüksek okullarından oluşur ve yasayla kurulur. Üniversite yönetimi; rektör, Üniversite Senatosu, Yönetim Kurulu ve Öğrenci Konseyi'nden oluşur. Fakültelerde; dekan, Senato, Akademik Kurul ve Öğrenci Konseyi bulunur (EURYDICE/CEDEFOP, 2008a). Yükseköğretim kurumlarının amacı ise “Öğrencilerin mesleki ve akademik açıdan nitelikli olarak yetişmelerine katkıda bulunmaktır.” şeklinde ifade edilebilir.

Öğretmen eğitimi açısından bakıldığında: Öğretmen eğitimi, yükseköğretim düzeyinde verilir (EURYDICE/CEDEFOP, 2008a). 1987 yılında öğretmen eğitimi yükseköğretim düzeyine alınarak öğretmenlik eğitiminin süresi dört yıla çıkarılmış ve izleyen yıllarda öğretmen yetiştiren kurumlar eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür (Sağlam ve Kürüm, 2005, 58).

2. Sonuç ve Öneriler

AB Ülkelerinde, genel olarak eğitim politikalarının belirlenmesinden Eğitim Bakanlıkları sorumludur. AB ülkelerinin eğitim sistemlerinin yönetim yapılarında bazı farklılıklar olmakla birlikte, bu ülkelerin eğitim sistemlerinin yönetim yapılarında önemli benzerlikler de bulunmaktadır. Özellikle aynı yönde gelişmelerin hız kazandığı söylenebilir. AB ülkelerinde eğitim sisteminin yönetimi, genel olarak ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde yapılandırılmıştır. AB ülkelerinde eğitim yönetiminde yerel yönetimlere önemli yetkiler verilmiştir.

Ülkeler bazında bir karşılaştırma yapıldığında; Kıbrıs'ta eğitim yönetimi, merkezi bir yapıya sahiptir. Malta ve Slovakya'da ise özellikle 1990'lardan itibaren eğitim sisteminin yerelleştirilmesi süreci başlatılmıştır. Okulların özerkliğine giderek önem vermeye başlanmıştır. Polonya'da eğitimin sorumluluğu Ulusal Eğitim Bakanlığı'ndadır. Letonya, Litvanya ve Slovenya'da ise eğitimin sorumluluğu hem yerel hem de ulusal düzeydedir. Letonya'da okulöncesi, ilkokullar, temel okullar, ortaöğretim okulları bölge ve illerin sorumluluğundadır. Yerel düzeyde, Belediye Eğitim Kurulları önemli bir yere sahiptir. Çek Cumhuriyeti'nde eğitim kurumlarının özerkliği giderek artmaktadır. Bu özerklik okul meclisleri, belediyeler ve bölgeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Okul müdürleri, "öğretmenleri atama ve görevden alma" gibi önemli yetkilere sahiptir. Macaristan'da, eğitim bütün düzeylerde yerel odaklıdır. Ancak eğitimin yerel odaklı olması eğitimin merkezden tamamiyle bağımsız olması anlamına gelmez. Özerklik, özellikle program, bütçe ve personel konusunda ön plana çıkmıştır. Çek Cumhuriyeti, Estonya, Letonya, Malta, Slovakya ve Slovenya'da okul kurulları giderek önem kazanmaktadır. Genel olarak AB Ülkeleri'nde; bölge kurulları, yerel kurullar ve okul kurullarına geniş yetkiler verilmiştir.

Yükseköğretim ve öğretmen eğitimi açısından AB ülkeleri ile Türkiye'deki yapının benzerlikleri vardır. Üniversitelerde, rektör, senato, dekan ve çeşitli kurullar yönetimden sorumludur. Öğretmen eğitimi, hem AB ülkelerinde hem de Türkiye'de genel olarak yükseköğretim kurumlarında lisans ve lisansüstü düzeylerde verilir. Okul yöneticilerinin atanmasında ise farklı uygulamaların olduğu görülmektedir. Erginer (2006, 2)'in belirttiği gibi AB ülkelerinin ortak bir eğitim politikasına sahip olmadığı söylenebilir; ancak eğitim sistemlerini yeniden düzenleme girişimlerinde, eğitimde işbirliği için bazı programları da uygulamaya koymuşlardır.

Türkiye'de AB'ye uyum sürecinde eğitim alanında çeşitli çalışmalar yapıldığı ve bazı önemli gelişmeler olduğu bir gerçektir. Ancak bu çalışmaların şu aşamada arzu edilen düzeyde olduğunu söylemek zordur (Gedikoğlu, 2005, 79). Türkiye'de eğitim sisteminin, oldukça merkezi bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Türkiye'de, merkezi yönetimdeki bazı yetkilerin okullara ve yerel yönetimlere aktarılmasında yarar vardır. Çünkü karar sürecine katılımın sağlanması, alınan kararların uygulanabilirliğini artıracaktır. Velilerin, sivil toplum örgütlerinin, okul çalışanlarının, öğrencilerin ve yerel yönetimlerin söz sahibi olduğu kurullar oluşturulabilir. Eğitim ve yönetim alanındaki gelişmeler ve ülke koşulları dikkate alınarak, Türkiye Eğitim Sisteminin yönetim yapısı ile ilgili çeşitli yenilikler yapılmalıdır.

3. Kaynaklar

1. AB. (2005). *Avrupa ve Avrupalılar İle İlgili Temel Bilgiler ve Rakamlar*. Lüksemburg: Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Ofisi.
2. Demirel, Ö.(2000). *Karşılaştırmalı Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
3. DPT. (2007). *AB Üyesi Ülkelerde ve Aday Ülkelerde Ekonomik Gelişmeler*. <http://www.dpt.gov.tr/abigm/abmeg/2007ekonomikgelisme.pdf>. Erişim tarihi: 8 Ocak 2008.
4. Erginer, A. (2006). *Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
5. EURYDICE (2003). *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europa*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. Erişim tarihi: 23 Kasım 2006.
6. EURYDICE (2003a). *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europa*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. Erişim tarihi: 23 Kasım 2006.
7. EURYDICE (2006). *The Information Database on Education Systems in Europe*. <http://eacea.ec.europa.eu/portal/page/portal/Eurydice/EuryCountry> Erişim tarihi: 5 Temmuz 2009.
8. EURYDICE (2007). *The Information Database on Education Systems in Europe*. <http://eacea.ec.europa.eu/portal/page/portal/Eurydice/EuryCountry> Erişim tarihi: 5 Temmuz 2009.
9. EURYDICE/CEDEFOP. (2003). *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europa, Czech Republic 2006*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. Erişim tarihi: 23 Kasım 2006.
10. EURYDICE/CEDEFOP. (2003a). *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europa*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/> Erişim tarihi: 23 Kasım 2006.
11. EURYDICE/CEDEFOP. (2003b). *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europa, Cyprus 2004*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null> Erişim tarihi: 23 Kasım 2006.
12. EURYDICE/CEDEFOP. (2003c). *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europa, Poland 2005*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null> Erişim tarihi: 23 Kasım 2006.
13. EURYDICE/CEDEFOP. (2008). *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europa, Czech Republic 2008*. http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_CZ_EN.pdf Erişim tarihi: 5 Temmuz 2009.
14. EURYDICE/CEDEFOP. (2008a). *Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europa, Slovenia 2007*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null> Erişim tarihi: 5 Temmuz 2009.
15. EURYDICE/EURYBASE. (2002). *The Information Database on Education Systems Europe*. http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/DB_Eurybase_Home Erişim tarihi: 6 Kasım 2006.
16. EURYDICE/EURYBASE. (2004). *The Information Database on Education Systems Europe*. <http://>

- www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/DB_Eurybase_Home Erişim tarihi: 6 Kasım 2006.
17. EURYDICE/EURYBASE. (2005). *The Information Database on Education Systems Europe*. http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/DB_Eurybase_Home Erişim tarihi: 6 Kasım 2006.
 18. EURYDICE/EURYBASE (2006). *The Education System in the Czech Republic*. <http://194.78.211.243/Eurybase/Application/frameset.asp?country=CZ&language=EN>. Erişim tarihi: 16 Kasım 2006.
 19. Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 66–80.
 20. Gulyas, G. (1995). Macaristan’da Öğretmen Eğitimi. *Avrupa Konseyi Ülkeleri Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modelleri Toplantısı* (s.159–167). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
 21. Gülcan, M.G. (2005). *AB ve Eğitim Süreci*. Ankara: Anı Yayıncılık.
 22. Korkut, H. (2002). *Sorgulanan Yüksek Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
 23. MEB. (2006). *AB Ülkeleri Eğitim Sistemleri*. <http://www.megep.meb.gov.tr> Erişim tarihi: 16 Kasım 2006.
 24. Ministry of Education, Research and Culture (2006). Structures of Education, Vocational Training and Adult Education Systems in Europa. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. Erişim tarihi: 23 Kasım 2006.
 25. MEB. (2006a). *Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinin Eğitim Sistemleri*. Ankara: Kalkan Matbaacılık.
 26. Oğuz, A. ve Tunca, N. (2008). Baltık Ülkelerinde ve Türkiye’de Öğretmen Eğitimi. *Milli Eğitim*, 179, 164–177.
 27. Resmi Gazete. (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Kanun Numarası: 1739, Yayımlı Tarihi ve Sayısı: 24 Haziran 1973 / 14574.
 28. Resmi Gazete. (1981). *Yükseköğretim Kanunu*. Kanun Numarası: 2547, Yayımlı Tarihi ve Sayısı: 6 Kasım 1981 / 17506
 29. Resmi Gazete. (1992). *Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun*. Kanun Numarası: 3797, Yayımlı Tarihi ve Sayısı: 12 Mayıs 1992 / 21226.
 30. Resmi Gazete. (2009). *Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik*. Yayımlı Tarihi ve Sayısı: 13 Ağustos 2009/ 27318.
 31. Sağlam, M. (1999). *Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
 32. Sağlam, M. ve Kürüm, D. (2008): Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Öğretmen Eğitiminde Yapısal Düzenlemeler ve Öğretmen Adaylarının Seçimi. *Milli Eğitim*. 167, 53–70.
 33. Sözer, E. (1997). *Üç Avrupa Ülkesinde Eğitim Almanya, Danimarka ve Fransa Eğitim Sistemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
 34. Taşdan, M. (2007). Polonya Cumhuriyeti Eğitim Sistemi. A.. Balcı (Ed.), *Karşılaştırmalı Eğitim Sistemleri* (s.437-455). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
 35. Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı Eğitim Dünya Ülkelerinden Örneklerle*. Adana: Baki Kitabevi.
 36. Yıldırım, M.C. (2008). Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye’de Okulöncesi Eğitim. *Elekttronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(25), 91–110.